

Saksprotokoll i Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 11.03.2019

Behandling:

Willy K. Aagaard (BO) fremmet forslag til vedtak:

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Halden kommune støtter departementets forslag til ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom med følgende tillegg:

Til §1 Formål:

Forskriften skal sikre «en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra...personer med funksjonsnedsettelse gjennom rådet for personer med funksjonsnedsettelse i saker som angår dem».

Det er en åpenbar fare for at en slik formulering åpner for at rådenes virkeområde kan avgrenses og være forskjellig fra kommune til kommune gjennom vedtatt mandat. Dette kan gi seg uttrykk i f.eks. at de mottar og behandler saker om helse, men ikke om samferdsel, universell utforming eller andre saker som angår målgruppens levekår.

Det ønskes derfor at forskriftens § 1 endres til «en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra...personer med funksjonsnedsettelse gjennom rådet for personer med funksjonsnedsettelse i alle saker som gjelder deres levekår».

Til §2 Oppgaver:

Det gis klar støtte til at forslaget om forskriftfesting av tidlig involvering, herunder at kommunen også må utarbeide rutiner som sikrer dette.

Vi vil i tillegg gi følgende innspill:

1. Vi ber at det vurderes om det kunne være hensiktsmessig å gi rådene en forslagsrett som medfører at kommunestyre og fylkesting plikter å behandle rådenes forslag, herunder også saker som rådene tar opp på eget initiativ.
2. Det kan ikke ses i lovverket at det stenges for at denne type råd ikke kan gis vedtaksmyndighet. Vi ber derfor om en fornyet vurdering av å åpne for at rådene - under gitte forutsetninger - kan gis vedtaksmyndighet. Budsjetten må tilpasses rådets størrelse og geografi, samt være stort nok til at rådet kan utføre nødvendige oppgaver.
3. Det fremkommer i forskriften at «Rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.». Verken i høringsnotatet eller i selve forskriften er det noen form av kvantifisering av hva dette innebærer. Rådenes særlige status som rådgivende organ tilsier at de må tildeles en egen administrativ ressurs som kan fange opp saker, utrede dem og formidle rådenes vedtak. Vi etterlyser derfor en definisjon av hva «tilstrekkelig sekretariatshjelp» innebærer. Det bør etter vår mening presiseres i veilederen at rådene har rett til sekretariatshjelp tilsvarende minimum en tredjedels årsverk.

Til §3 Sammensetning og organisering:

Vedrørende antall medlemmer:

Ut fra oppgavemengde, kompleksitet i oppgaver, muligheter for flere perspektiver, opprettholdelse av minstekravet til kjønnsbalanse samt ønske om bred representasjon i bakgrunn og alder bør rådet for personer med funksjonsnedsettelse bestå av minimum 7 medlemmer. Dette mener vi bør forskriftfestes.

Vedrørende sammensetning:

En forutsetning for at intensjonene i ny forskrift skal fungere er god samhandling mellom kommunestyret og rådene. Etter vår vurdering kan dette ivaretas dersom et visst antall medlemmer av rådet også er politisk valgt i forhold til kommunestyret. Politisk valgte medlemmer har talerett i kommunestyret, deltar på gruppemøter og har kjennskap til aktuelle planer og strategier. De kan derfor være et godt bindeledd til kommunestyret.

Vi vil videre foreslå at rådets representativitet blir framhevet. Derfor foreslår vi at følgende tas inn i forskriften: Kommunen skal påse at rådsrepresentantene har en tilhørighet til en organisasjon som representerer funksjonshemmede. Da det er tre råd, kan teksten være «-- organisasjon som representerer henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og unge». I tilfeller der hverken SAFO eller FFO kan stille med kandidater til råd for mennesker med funksjonsnedsettelse, bør kommunene sende viktige saker til SAFO og FFO regionalt slik at organisasjonene har mulighet til å gi råd. Det bør også tilstrebes at det er lik representasjon fra paraplyorganisasjonene.

Dersom rådet for personer med nedsatt funksjonsevne skal ivareta hele livsløpet må det sikres representasjon av ulike aldersgrupper. Personer med nedsatt funksjonsevne vil også kunne ha viktige innspill knyttet til saker som angår eldre eller ungdom.

Det foreslås derfor:

- at medlemmer av rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse skal både være politisk valgt og representanter for brukerorganisasjoner, men at representantene for brukerorganisasjonene bør være i flertall for å sikre at rådet gir råd uavhengig av partipolitikk.
- at leder bør være politisk valgt for å sikre kommunikasjonen til kommunestyret. Vår rolle er å bidra med kunnskap og erfaringer

Vedrørende opplæring

Vi fremhever betydningen av at rådsmedlemmene tilbys folkevalgtopplæring på lik linje med kommunestyrets medlemmer når de nå skal regnes som folkevalgte. Opplæringen av rådene bør blant annet medvirke til at rådsmedlemmene blir kjent med rollen som folkevalgt, politisk styringsstruktur, lov og forskrift. For at rådene skal være operative må opplæringen tilbys i starten av valgperioden.

Vi foreslår derfor at det tas inn i forskriften at rådene skal ha skolering på lik linje med folkevalgte, samt universell utforming spesielt for rådet for personer med funksjonsnedsettelse.

Til §4 Felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse:

Ut fra forskjell i oppgaver og brukergrupper ønskes det primært at det ikke åpnes mulighet for et felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Sekundært at det fremkommer svært tydelig at dette er en unntaksbestemmelse.

Vi mener videre at departementet gjør et riktig og viktig grep ved at separate råd er hovedregelen. Det er sterkt ønskelig å få flere unge inn i rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse, og videre at rådene jobber med likestillings- og diskrimineringsaker og FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne som en del av sin aktivitet. Begge deler tilsier separate råd.

Fellesråd kan få for høy snittalder, og bli mindre attraktiv for yngre med funksjonsnedsettelse å delta i kommunale råd. Selv om noen av sakene er felles, så er perspektivet ulikt. Hensikten er å få frem mest mulig kunnskap/erfaringer for å senere fatte gode vedtak, da må de ulike perspektivene også komme fram.

Om bydelsutvalg mener vi at det er svært viktig å ha et sentralt råd som kan ta for seg kommunale spørsmål som helhet. Dette rådet vil kunne ha mer oversikt over kommunens totale

politikk på feltet, og påvirke kommunestyrene/bystyrene. Kommunedelsutvalg/råd til bydelsutvalg vil i større grad ha fokus på sin geografi.

Om utarbeidelse av veiledere:

Vi understreker betydningen av at forskriften følges opp gjennom utarbeidelse av veileder og/eller rundskriv for det enkelte råd.

Det er av stor betydning at politikere, aktuelle rådsmedlemmer, innbyggere og interesseorganisasjoner får tilstrekkelig informasjon om hvordan rådene skal fungere. Det er oppgitt i pkt. 3.4 at det *bør* lages veiledere for de tre rådene.

Vi mener at det *må* lages veiledere, og at de må utformes sammen med erfarne brukere fra de ulike gruppene. De må være tilgjengelige før forskriften trer i kraft og spres på en måte som gjør at de treffer bredt. Det bes om at organisasjoner som representerer personer med funksjonsnedsettelse blir tatt med i arbeidet. Veilederens funksjon bør komme frem i forskriften, for eksempel «utarbeide rutiner basert på veilederne». Veilederne må inkludere hvordan man sikrer tidlig involvering (ikke bare beskrive i forskrift at kommunene skal utarbeide rutiner), samt hvordan legge til rette for involvering.

Til §7 Hvem skal forvalte regelverket

Det framkommer ikke i forslaget til forskrift hvordan regelverket skal forvaltes, når nå kommuneloven og forskrift ligger til Kommunal og moderniseringsdepartementet. Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for menneske med nedsett funksjonsevne forvaltes av BLD. Bufdir har faglig oppfølging av kommuner og råd. Vi mener at vi trenger at et fagdirektorat følger opp rådenes virksomhet.

Vi opplever ofte at rådene ikke fungerer, uten at det er noe mulighet til å gjøre noe med det. Vi ser for oss at noen presiseringer kunne komme inn i forskrift, f.eks. at rådmann og kontrollkomite skal ha kontakt med Kontrollkomiteen minst to ganger i perioden for å se om loven og forskriften følges, evt. at kontrollkomiteen skal påse at rådenes arbeid er i tråd med regelverket.

Ved votering ble forslaget fra Aagaard enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne i Halden kommune støtter departementets forslag til ny forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, for personer med funksjonsnedsettelse og for ungdom med følgende tillegg:

Til §1 Formål:

Forskriften skal sikre «en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra...personer med funksjonsnedsettelse gjennom rådet for personer med funksjonsnedsettelse i saker som angår dem».

Det er en åpenbar fare for at en slik formulering åpner for at rådenes virkeområde kan avgrenses og være forskjellig fra kommune til kommune gjennom vedtatt mandat. Dette kan gi seg uttrykk i f.eks. at de mottar og behandler saker om helse, men ikke om samferdsel, universell utforming eller andre saker som angår målgruppens levekår.

Det ønskes derfor at forskriftens § 1 endres til «en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra...personer med funksjonsnedsettelse gjennom rådet for personer med funksjonsnedsettelse i alle saker som gjelder deres levekår».

Til §2 Oppgaver:

Det gis klar støtte til at forslaget om forskriftfesting av tidlig involvering, herunder at kommunen også må utarbeide rutiner som sikrer dette.

Vi vil i tillegg gi følgende innspill:

4. Vi ber at det vurderes om det kunne være hensiktsmessig å gi rådene en forslagsrett som medfører at kommunestyre og fylkesting plikter å behandle rådernes forslag, herunder også saker som rådene tar opp på eget initiativ.
5. Det kan ikke ses i lovverket at det stenges for at denne type råd ikke kan gis vedtaksmyndighet. Vi ber derfor om en fornyet vurdering av å åpne for at rådene - under gitte forutsetninger - kan gis vedtaksmyndighet. Budsjettet må tilpasses rådets størrelse og geografi, samt være stort nok til at rådet kan utføre nødvendige oppgaver.
6. Det fremkommer i forskriften at «Rådene skal gis tilstrekkelig sekretariatshjelp.». Verken i høringsnotatet eller i selve forskriften er det noen form av kvantifisering av hva dette innebærer. Rådernes særlige status som rådgivende organ tilsier at de må tildeles en egen administrativ ressurs som kan fange opp saker, utrede dem og formidle rådernes vedtak. Vi etterlyser derfor en definisjon av hva «tilstrekkelig sekretariatshjelp» innebærer. Det bør etter vår mening presiseres i veilederen at rådene har rett til sekretariatshjelp tilsvarende minimum en tredjedels årsverk.

Til §3 Sammensetning og organisering:

Vedrørende antall medlemmer:

Ut fra oppgavemengde, kompleksitet i oppgaver, muligheter for flere perspektiver, opprettholdelse av minstekravet til kjønnsbalanse samt ønske om bred representasjon i bakgrunn og alder bør rådet for personer med funksjonsnedsettelse bestå av minimum 7 medlemmer. Dette mener vi bør forskriftfestes.

Vedrørende sammensetning:

En forutsetning for at intensjonene i ny forskrift skal fungere er god samhandling mellom kommunestyret og rådene. Etter vår vurdering kan dette ivaretas dersom et visst antall medlemmer av rådet også er politisk valgt i forhold til kommunestyret. Politisk valgte medlemmer har talerett i kommunestyret, deltar på gruppemøter og har kjennskap til aktuelle planer og strategier. De kan derfor være et godt bindeledd til kommunestyret.

Vi vil videre foreslå at rådets representativitet blir framhevet. Derfor foreslår vi at følgende tas inn i forskriften: Kommunen skal påse at rådsrepresentantene har en tilhørighet til en organisasjon som representerer funksjonshemmede. Da det er tre råd, kan teksten være «-- organisasjon som representerer henholdsvis eldre, personer med funksjonsnedsettelse og unge». I tilfeller der hverken SAFO eller FFO kan stille med kandidater til råd for mennesker med funksjonsnedsettelse, bør kommunene sende viktige saker til SAFO og FFO regionalt slik at organisasjonene har mulighet til å gi råd. Det bør også tilstrebes at det er lik representasjon fra paraplyorganisasjonene.

Dersom rådet for personer med nedsatt funksjonsevne skal ivareta hele livsløpet må det sikres representasjon av ulike aldersgrupper. Personer med nedsatt funksjonsevne vil også kunne ha viktige innspill knyttet til saker som angår eldre eller ungdom.

Det foreslås derfor:

- at medlemmer av rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse skal både være politisk valgt og representanter for brukerorganisasjoner, men at representantene for brukerorganisasjonene bør være i flertall for å sikre at rådet gir råd uavhengig av partipolitikk.

- at leder bør være politisk valgt for å sikre kommunikasjonen til kommunestyret. Vår rolle er å bidra med kunnskap og erfaringer

Vedrørende opplæring

Vi fremhever betydningen av at rådsmedlemmene tilbys folkevalgtopplæring på lik linje med kommunestyrets medlemmer når de nå skal regnes som folkevalgte. Opplæringen av rådene bør blant annet medvirke til at rådsmedlemmene blir kjent med rollen som folkevalgt, politisk styringsstruktur, lov og forskrift. For at rådene skal være operative må opplæringen tilbys i starten av valgperioden.

Vi foreslår derfor at det tas inn i forskriften at rådene skal ha skolering på lik linje med folkevalgte, samt universell utforming spesielt for rådet for personer med funksjonsnedsettelse.

Til §4 Felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse:

Ut fra forskjell i oppgaver og brukergrupper ønskes det primært at det ikke åpnes mulighet for et felles råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Sekundært at det fremkommer svært tydelig at dette er en unntaksbestemmelse.

Vi mener videre at departementet gjør et riktig og viktig grep ved at separate råd er hovedregelen. Det er sterkt ønskelig å få flere unge inn i rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse, og videre at rådene jobber med likestillings- og diskrimineringssaker og FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne som en del av sin aktivitet. Begge deler tilsier separate råd.

Fellesråd kan få for høy snittalder, og bli mindre attraktiv for yngre med funksjonsnedsettelse å delta i kommunale råd. Selv om noen av sakene er felles, så er perspektivet ulikt. Hensikten er å få frem mest mulig kunnskap/erfaringer for å senere fatte gode vedtak, da må de ulike perspektivene også komme fram.

Om bydelsutvalg mener vi at det er svært viktig å ha et sentralt råd som kan ta for seg kommunale spørsmål som helhet. Dette rådet vil kunne ha mer oversikt over kommunens totale politikk på feltet, og påvirke kommunestyrene/bystyrene. Kommunedelsutvalg/råd til bydelsutvalg vil i større grad ha fokus på sin geografi.

Om utarbeidelse av veiledere:

Vi understreker betydningen av at forskriften følges opp gjennom utarbeidelse av veileder og/eller rundskriv for det enkelte råd.

Det er av stor betydning at politikere, aktuelle rådsmedlemmer, innbyggere og interesseorganisasjoner får tilstrekkelig informasjon om hvordan rådene skal fungere. Det er oppgitt i pkt. 3.4 at det *bør* lages veiledere for de tre rådene.

Vi mener at det *må* lages veiledere, og at de må utformes sammen med erfarne brukere fra de ulike gruppene. De må være tilgjengelige før forskriften trer i kraft og spres på en måte som gjør at de treffer bredt. Det bes om at organisasjoner som representerer personer med funksjonsnedsettelse blir tatt med i arbeidet. Veilederens funksjon bør komme frem i forskriften, for eksempel «utarbeide rutiner basert på veilederne». Veilederne må inkludere hvordan man sikrer tidlig involvering (ikke bare beskrive i forskrift at kommunene skal utarbeide rutiner), samt hvordan legge til rette for involvering.

Til §7 Hvem skal forvalte regelverket

Det framkommer ikke i forslaget til forskrift hvordan regelverket skal forvaltes, når nå kommuneloven og forskrift ligger til Kommunal og moderniseringsdepartementet. Lov om råd eller annen representasjonsordning i kommuner og fylkeskommuner for menneske med nedsett funksjonsevne forvaltes av BLD. Bufdir har faglig oppfølging av kommuner og råd. Vi mener at vi trenger at et fagdirektorat følger opp rådenes virksomhet.

Vi opplever ofte at rådene ikke fungerer, uten at det er noe mulighet til å gjøre noe med det. Vi ser for oss at noen presiseringer kunne komme inn i forskrift, f.eks. at rådmann og kontrollkomite skal ha kontakt med Kontrollkomiteen minst to ganger i perioden for å se om

loven og forskriften følges, evt. at kontrollkomiteen skal påse at rådene arbeid er i tråd med regelverket.